

Medicinsk undervisning

0 SY

Förbättringskunskap och professionalism-viktiga men förbisedda inslag i läkarutbildningen.

Bo-Eric Malmvall (1), Michael Bergström (4), Hans Asbjörn Holm (3), Heidi Stensmyren (5), Karin Thörne (2)
Futurum Länssjukhuset Ryhov och IMK Hälsouniversitetet i Linköping (1).Futurum, akademien för hälsa och vård Landstinget i Jönköpings län (2).Norska läkaresällskapet Oslo (3).Sveriges kommuner och Landsting, Stockholm (4).SYLF (5).

Det råder en diskrepans mellan vad som kan och bör göras och vad som verkligen blir gjort i svensk sjukvård. Arbetet för ökad patientsäkerhet har fokuserats under senare år. Vårdens resultat har blivit transparenta bl.a. genom öppna jämförelser. Varje läkare ska kunna sitt yrke men också kunna arbeta för att det medicinska resultatet av teamets arbete blir bra och ständigt förbättras. Förbättringskunskap och förståelse för dynamiken i hälsovårdens mikrosystem är viktiga ingredienser i läkarnas kompetens. Läkarutbildningen i Sverige har hitintills inte på ett systematiskt sätt tagit upp detta kompetensområde, som dock vunnit insteg i läkarutbildningen i andra länder och inom andra vårdutbildningar i Sverige. Under symposiet ges en nationell och internationell överblick av ämnet. Erfarenheter från Norge presenteras. Innehållet i begreppen förbättringskunskap och professionalism samt införandet av dessa på olika nivåer i läkarutbildningen kommer att diskuteras.

Medicinsk undervisning

1 P

www.nervsystemet.se En webbaserad interaktiv informationsplats med hjärnan i fokus.

Claes-Henric Berthold (1), Daniel Goude (2)
Inst. Biomedicin, Medicinska fakulteten, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet (1).Mednet, Institutionen för Biomedicin, Sahlgrenska Akademien vid Göteborgs Universitet (2).

Användningen av internetbaserad information ökar snabbt både bland folk i största allmänhet och i studerandegrupper på alla nivåer. Trenden mot självständigt inlärande med internetstöd är tydlig. Detta gäller inte minst för den biomedicinska sektorn, där utbildningen till en rad yrken (forskningslaboranter, logoped, sjuksköterskor, m.fl.) under senare år reducerats inom områden som anatomi och histologi. Här är möjligheten att få studera t.ex. humana hjärnpreparat närmast obefintlig. Föreliggande projekt vill skapa en interaktiv webbaserad informationsbank inriktad på nervsystemet, särskilt hjärnan.

Sex st. dissekerade och 5 st. seriesnittade (1 mm) formalinfixerade humanhjärnor fotograferades. Fotografierna behandlades i Photoshop och utgör basen för det tecknade (Illustrator 10) och det animerade (Flash 7) materialet samt för en 3D-renderad hjärnmodell.

Bildmaterialet är unikt och upphovsrättsskyddat (CHB). Den egenutvecklade (DG) mjukvaruplattformen medger att interaktiva bilder och textmaterial fortlöpande kan publiceras och uppdateras utan att programmeringskunskaper krävs. Webbplatsen har utvärderats i anatomiundervisningen för blivande logoped och apotekare.

Webbplatsen är för närvarande utformad enligt följande:

1. Ingångssida med namn på de organisationer som möjliggjort projektet.
2. Startida med instruktioner och länkar till webbplatsens huvudavsnitt.
3. Huvudavsnitt 1. Interaktiva bilder: består av ett 50-tal separata bildscener. Illustrerade strukturer presenteras både med ett svenskt och ett medicinskt-tekniskt namn.
4. Huvudavsnitt 2. 3-dimensionell hjärnmodell.
5. Huvudavsnitt 3. Uppslagsverk: en textdatabas med mer än 1000 poster vilka kan nås via ca. 4000 sökord.

Webbplatsen har sedan mars 2005 ingått i utställningen Se Hjärnan och har sedan dess varit fritt tillgänglig på Internet (www.nervsystemet.se) och där haft ca. 120 000 besökare varav hälften stannat mer än 2 minuter. Utvärderingen visar bl.a. att 80% av stud. använder webbplatsen >5 tim., att medicinsk teknisk namnsättning föredras, att den stora mängden sökord är mkt. uppskattad liksom möjligheten att bygga upp bildscenerna i de

strukturkombinationer man själv väljer.

En interaktiv Internetbaserad hjärnatlas <www.nervsystemet.se> har byggts upp. Webbplatsen omfattar omkr. 50 interaktiva bildscener, en 3-dimensionell roterbar hjärnmodell och ett uppslagsverk om 1000 poster vilka kan nås via ca. 4000 sökord. K.K.-stiftelsens anslagsnr. 1710/97.

Medicinsk undervisning

2 P

Pedagogiska processer i läkares vardagsarbete – Kan ökad medvetenhet och utvecklade handlingar förbättra vården för alla ?

Karin Thörne (2), Håkan Hult (3), Annika Lindh (1), Marianne Lindblad-Fridh (4)
avd för arbetsterapi/arbetsterapiutbildning HU (1).Futurum, akademien för hälsa och vård Landstinget i Jönköpings län (2).Institutionen för beteendevetenskap Linköpings universitet (3).institutionen för omvårdnad Hälsohögskolan Jönköping (4).

Arbetet inom vården består av mänskliga möten, där man informerar, instruerar, sätter mål, utvärderar, handleder och undervisar. Pedagogiska handlingar problematiseras sällan, man upprepar ofta ”oreflekterat” egna skolerfarenheter. Denna studie är en del av en multicenterstudie där fokus sätts på yrkesutövarna. Delstudien syfte är att identifiera de pedagogiska processer (PP) som förekommer i läkares vardag, hur medvetna de är och hur utvecklade de är med avseende att skapa optimalt lärande. Två läkare intervjuades var och en vid tre skilda tillfällen i slutet av sina arbetsdagar. Vid varje tillfälle ställdes en öppen fråga om att beskriva sin arbetsdag. Vid respektive tillfälle ställdes olika frågor; Vad är lärande för dig? Vad innebär det att kunna sitt jobb? Vad betyder sammanhanget? Intervjuerna bandades, transkriberades och analyserades avseende meningsbärande enheter och verb. Analyserna genomfördes individuellt och i forskargruppen bestående av, en arbetsterapeut och en sjuksköterska som genomfört motsvarande intervjuer i sina professioner samt en bitr. professor i pedagogik. Validerande intervjuer genomfördes i fokusgrupper (FG) i respektive profession. En grupp med fem läkare i olika specialiteter fick besvara vilka PP som fanns i deras dagliga arbete. De läste en text från analysen av de sex individuella intervjuerna (II), tog ställning och kompletterade. Samma form av dokumentation och analysmetoder användes på valideringen. Det fanns många PP där läkarna bidrog till patienters, närståendes, andra läkares, andra professioners, studenters eller eget lärande. Deltagarna i FG stimulerades av varandra, blev engagerade av likheter och olikheter i varandras arbete och bekräftade med emfas den skriftliga analysen i II. Den medicinska processen har i sig ett flertal PP där läkarna själva lär om den enskilde patienten. PP kan sammanfattas i spiralformade processer innehållande; avläsa, färdrikta, lärstödja, avläsa, som löper sammanvävt med de medicinska processerna. Medvetet välutvecklade pedagogiska processer är mindre vanligt förekommande. Vid studenthandledning, ST-läkares lärande, utvecklingsarbete eller rena utbildningssituationer var PP mer i förgrunden. Delstudien visar att läkares arbete innehåller en stor mängd PP. Både medvetenhet om och genomförandet av potentiella lärsituationer för såväl patienter, närstående och professionella har förutsättningar att utvecklas. Det kan sannolikt gynna patienters vårdresultat, förståelse, delaktighet och tillfredsställelse samt professionellas lärande och samarbete. Fortsatta studier behövs för hur detta kan utvecklas.

Medicinsk undervisning

3 P

Närhetsmoral på läkarutbildningen – läkarstuderande vill forma sin egen läkarmoral i praktiken. Analys av en studentenkät med grundad teori.

Hans Thulesius (3), Niels Lynöe (1), Rurik Löfmark (1), Karl Sallin (2)
Delegationen för medicinsk etik (1).KS (2).Vårdcentralen Strandbjörkert/
FoU-centrum Landstinget Kronoberg (3).

Eftersom värdet av etikundervisning har ifrågasatts genomfördes 2005 en studentsurvey om attityder till etikämnet och hur det undervisas på läkarutbildningen i Sverige.

Ett frågeformulär om attityder till etikundervisning besvarades av 409 svenska läkarstudenter från samtliga svenska lärosäten på terminer 1, 5 och 11. Såväl svar på öppna frågor som flervalsfrågor analyserades med metoder hämtade från klassisk grundad teori.

Vi föreslår att läkarstudenter har en närhetsmoralisk syn på etikutbildningen vilket innebär att de vill forma sin egen läkarmoral i praktiken. Detta innefattar sammanhållna etikkurser uppbyggda kring kvalitetsföreläsningar om etisk grammatik som ger näring åt interaktiva gruppdiskussioner där studenterna möter varandras uppfattningar i "etiklaborationer" och vinjettreflektioner. Målen med forandet av en praktisk läkarmoral är att utveckla sin egen läkaridentitet, att hantera religiös och existentiell mångfald, att träna studenter som beskrivs som "etiskt naiva" i ett någorlunda empatiskt patientbemötande, och att få hjälp med att bearbeta svåra kliniska erfarenheter. Inte minst viktigt är också att stå emot påverkan av negativa förebilder från läkare i undervisning och klinik. Dessutom vill studenterna inte bli serverade politiskt korrekta attityder eller moralkakor av sina lärare som ibland ägnar sig åt "etikspression" genom att kontrollera känsliga diskussionsämnen. Det verkar som att läkarstuderande har en närhetsmoralisk attityd till etikundervisningen. Detta innebär att de hellre än att bli undervisade i etik i praktiken vill forma sin egen läkarmoral i sammanhållna etikkurser med handledarledda gruppdiskussioner och föreläsningar av hög kvalitet.

Medicinsk undervisning

4 P

Betydelsen av tidigare utbildning och klinisk erfarenhet för planering och genomförande av militär sjukvårdsövning för sjuksköterskor

Anders Johansson (1), Lars Owe Dahlgren (2), Lars Lundberg (1)
Försvarsmedicincentrum, Göteborg (1). Institutionen för beteendevetenskap och lärande, Linköpings universitet (2).

Klinisk erfarenhet och utbildningsbakgrund har en påverkan på vad sjuksköterskor anser vara ett adekvat innehåll i militära sjukvårdsövningar. Sjuksköterskors förmåga att hantera kliniska situationer kan bero på tidigare erfarenheter. Enligt Dreyfus & Dreyfus (1980;85) kan denna förmåga klassificeras i fem steg: novis, avancerad nybörjare, kompetent, skicklig samt expert.

Ett slumpvis urval av sjuksköterskor som genomfört militär sjukvårdsutbildning tillfrågades om faktorer som har betydelse för att en sjukvårdsövning skall ge ökad förmåga i ett verkligt läge. Sjuksköterskorna delades in i två grupper; grupp I (n=47) var grundutbildade, grupp II (n=70) var specialistutbildade inom akutsjukvård. Skillnader mellan grupperna analyserades med hjälp av test för trend i kontingenstabell.

Av sex olika faktorer relaterade till övning noterades en signifikant skillnad mellan grupp I och grupp II avseende tre olika faktorer: var övningen genomfördes ($p<0.05$), om skador ser realistiska ut ($p<0.01$) samt om markör har relevanta symtom ($p<0.01$).

Grupp I är i behov av konkreta exempel och grupp II behöver komplexitet i övningen. Den kompetente har ännu inte utvecklat snabbhet och anpassningsförmåga och är därmed i behov av att träna beslutsfattande och samordning. Den skicklige uppfattar situationer som en helhet och är i behov av en induktiv problemställning (Benner, 1984). Sjuksköterskornas kliniska erfarenhet och utbildningsbakgrund måste ligga till grund för planering och genomförande av militär sjukvårdsutbildning. Med utgångspunkt från Dreyfus & Dreyfus (1980;85) samt Benner (1985) bör lärare som planerar och genomför utbildningen kompetensmässigt befinna sig på nivån skicklig eller expert.

Medicinsk undervisning

5

HJÄRNATLAS. Presentation av en webb-baserad interaktiv informationsplats.

Claes-Henric Berthold (1), Daniel Goude (2)
Inst. Biomedicin, Medicinska fakulteten, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet (1). Mednet, Institutionen för Biomedicin, Sahlgrenska Akademien vid Göteborgs Universitet (2).

Användningen av internetbaserad information ökar snabbt både bland "folk i största allmänhet" och i studerandegrupper på alla nivåer. Trenden mot självständigt inlärande med internetstöd är tydlig. Detta gäller inte minst för den biomedicinska sektorn, där utbildningen till en rad yrken (forskningslaboranter, logoped, sjuksköterskor, m.fl.) under senare år reducerats inom områden som anatomi och histologi. Här är möjligheten att få studera t.ex. humana hjärnpreparat närmast obefintlig.

Föreliggande projekt vill skapa en interaktiv webb-baserad informations-